

Továbbra is partizán

Nem tudom, hogy van-e, létezhet-e nemzet nemzettudat nélkül? Milyen az a nemzet? Nemzet-e egyáltalán? – Úgy érzem sokszor, mintha fekete táblára fekete krétával íránk föl gondolatainkat. Leírása után azonnal érvényét is veszti a láthatatlan, olvashatatlan szó.

Ha bármit is értelmezni, érteni szeretnénk, nap nap után újra kell gondolnunk nemcsak a történet, hanem a biológiai létezés, az emberi faj léttörvényeit is. „Az ember a föld biomaszájának a része” – írja Tornai József (A tápláléklánc és az intelligens tervező. *Hitel*, 2007. október). Az állatviselkedés, különösen a főemlősök tanulmányozása nélkülözhetetlen a faj múltbeli és mai cselekedeteinek megértéséhez. Pár más jellegzetesség mellett kannibál agresszivitásunk miatt pusztítjuk el a mai civilizációt. Nincs kegyelem: a nyers szükségletek rabja ma is az emberiség. Az eltömegesedés csak súlyosbítja a helyzetet, mert szűkíti az életteret.

A nagyvilág XXI. századi állapotáról, Európa és a magyar nemzet válságáról szinte mindent tudunk. Saját genetikus készítéseinket képtelenek vagyunk módosítani. Hogy szükséges-e jelenlétünk, nem tudom, de úgy látszik: szükségszerű, mert így vezérli létünket a vegetatív biomszma. Károsak vagyunk, vagy sem – buta vívódás, mert mint fajt kozmikus és biológiai törvények irányítanak.

A kőkorszaknál is régebbi koroktól fogva máig félelmünk, szorongásunk alapoka a rettegett egyedülség, a magára maradottság lidércnyomása, mert a horda nélkül meghalunk. Bármennyire közhely, a *nem vagy egyedül* érzését hivatott erősíteni szülő, testvér, szerelmes társ, gittegylet, egyház, közhivatal, faluközösség, nemzet.

Pár évtizede Közép-Európa legkatartikusabb közösségi élménye Lengyelországban forrósította föl a magányos lelkeket. Kovács Istvánt idézem: „A Szolidaritás mozgalma [...] tudatosan vállalta az egyén erkölcsi megváltoztatásának feladatát azért, hogy a társadalmi közösség üdvözülhessen, azaz morálisan tisztább és emberileg jobb, felkészültebb, együttérzőbb és segítőkészebb legyen, mint azelőtt” (A szabadság illúziója. *Magyar Napló*, 2005. november).

Lehet, hogy máshol kiválóan működik a parlamenti demokrácia, de Magyarországot 1990 óta nem váltotta meg ez a korábban messiásnak tartott képviseleti rendszer sem. Sokan reménykedtünk a közös nemzeti fölemelkedésben, még többen viszont „demokrata álorcában” külön boldogulásukat részesítették előnyben.

Ma az állami alattvaló, a személyiség képvisete jó, ha formális; falun, városban, a fővárosban magukra hagyott lelkek bolyonganak és vegetálnak farkastörvényeknek kiszolgáltatva, jogorvoslat, érdekvédelem, vigasztaló szavak, tervek, nemzetgazdák támogató részvétele nélkül. Így nem csoda, ha ők is farkasokká válnak. Megközelíthe-

tetlenek a nyilvánosság fórumai, a képviselőket vállaló személyek, akik maguk sem tudják: miről döntenek a Kossuth téren, mert többségük legjobb szándékkal is csak gazembernek vagy amatőrnek nevezhető. Megközelíthetetlenek ezért a világ vályúi is, a szükségletek forrásai. Kenyérre, hajlékra, szeretetre, szóra, közösségre, szolidaritásra, hitre éhezünk.

Könnyű volt az 1930-as években József Attilának, Németh Lászlónak, Illyés Gyulának, Féja Gézának, Tamási Áronnak lenni, írom szándékos hiteltelenséggel Csoóri Sándor gondolatát olvasva, „könnyű” volt magyarnak lenni, mert akkorra még nem sikerült totálisan szétverni a nemzetet. Mint századokon át, ma nincs feltörekvésében hol támogatott, hol csupán nem gátolt iparoság; kínjai közt is a parasztpolgárságig eljutó parasztság; a leszólt „vidék” talajáról a szellemi központokba szivárgó, eredetében még romlatlan értelmiség. Az arc nélküli tömeg, a csőcselék uralkodik – s kiszolgálója maga az állam. Remény sincs a tisztulásra, mert a nagyhatalmi (külföldi) érdekek által vezérelt világnak nem kell semmiféle érték, sem a személyiség, sem nemzet.

Hírelik, hogy különféle cégek évente ennyi és ennyi új „munkahelyet teremtenek”, több ezret, több tízezer Magyarországon. E munkahelyek ármenetileg megmentetik a dolgozókat az éhhaláltól, de inkább csak lassítják a családok haldoklását. Havi 70–80, túlórákkal esetleg 90 ezer forint bruttó keresetet adnak a végkimerülésig tartó folyamatos munkáért. Mennyibe kerül a víz, a villanyáram, a tüzelő, a tej, a kenyér, a főzelék, a nemtudommi? Cipő, kabát, iskola, közlekedés, orvos, temetés... És ne legyünk képmutatók: az utazás, a bor, a cigaretta, a csokoládé, a sajt csak a gazdagoknak jár? Miből javíttassam meg a háztetőt? Miként váljak teljes értékű munkaerővé, ha éjjel-nappal megoldatlan pénzgondok satujában sziszegnek? Éhesen nehéz dolgozni.

Ma József Attila, Németh László, Illyés Gyula, Féja Géza, Tamási Áron olykor méltó utódai fekete táblára fekete krétával írják föl gondolataikat, mert a nemzet kulturális vérkeringése halott. A nevelés-oktatás, a művelődés, a művészeti élet, a televízió és a sajtó nem továbbítja a kulturális értékeket. A gondolat, a mű, sem bármiféle más érték nem kerül a társadalom érhálózatába. Oxigén nélkül nincs vér, vér nélkül nincs élet. Tóth Aladár esztéta a XX. század elején még így fogalmazhatott: „Nem akarunk nagyszerű Európát teremteni Magyarországon, hanem nagyszerű Magyarországot akarunk teremteni Európában.”

Amikor elolvastam Csoóri Sándor hozzászólásra biztató levelét, sokáig vívódtam. Miért? Mert a legfontosabb dologra nem tudtam és nem tudok most sem válaszolni: miféle módon foghatnék össze társaimmal közös kínjaink enyhítése végett, a jövő érdekében? S nem tudhatok mást Budapesten, Magyarregyven vagy választott falumban, Pátkán – mint hogy társadalmi magányban, tucatnyi gerincgömbítő gond közt továbbra is partizánként írok, élek, szeretek.

Bizonyára sokan fintorogva olvassák, de leírom, hogy jeles napok reggelén házunk mellé állítom a nemzeti trikolt. Ezen az utcán vonult 1848 őszén Jellasics ellen Pákozdra a másnap győztes honvédsereg. Bele-belekap néha a szél vagy a képzelet, s lobog a zászló. Ha ez a szél, ha ez a sors jutott neki, hadd lobogjon egyedül.

Pátka, 2007. december 29.